

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 30/12, 30/17, 82/20 153/25), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

Pravilnik o fleksibilnoj upotrebi vazdušnog prostora

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 113/2025 od 7.10.2025. godine, a stupio je na snagu 15.10.2025.

Član 1

Ovim pravilnikom se uređuje primjena koncepta fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora i utvrđuju pravila za obezbjeđivanje bolje saradnje između civilnih i vojnih subjekata nadležnih za upravljanje vazdušnim saobraćajem koji se odvija u crnogorskom vazdušnom prostoru.

Član 2

(1) Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Regulatorna Komisija (EZ) br. 2150/2005 od 23. decembra 2005. godine kojom se utvrđuju zajednička pravila za fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora, a koja je data u Prilogu 1 ovog pravilnika.

(2) U primjeni regulative iz Priloga 1 ovog pravilnika koriste se rješenja u skladu sa Pravilnikom o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Službeni list CG”, br. 22/1340/20) i Pravilnikom o detaljnim pravilima za implementaciju mrežnih funkcija u upravljanju vazdušnim saobraćajem („Službeni list CG”, br. 51/21 143/22).

Član 3

(1) Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) **ECAA Sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, koji je ratifikovan Zakonom o ratifikaciji („Službeni list RCG”, broj 62/07 i „Službeni list CG-Međunarodni ugovori”, br. 1/11 i 1/25) i

2) **država članica** tumači se u skladu sa tač. 2 13 Priloga II ECAA Sporazuma.

(2) Ostali izrazi koji su upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju značenja koja su im propisana u članu 2 Priloga 1 ovog pravilnika.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/2-040/25-2790/6

Podgorica, 06.10.2025. godine

Direktor,
Ivan Šćekić, s.r.

PRILOG 1

REGULATIVA KOMISIJE (EZ) br. 2150/2005

od 23. decembra 2005. godine

kojom se utvrđuju zajednička pravila za fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora

Član 1

Predmet

Ovom regulativom se, u okviru Jedinstvenog evropskog neba, učvršćuje i usklađuje primjena koncepta fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora kako je utvrđeno u članu 2 tačka 22 Regulative (EZ) br. 549/2004, kako bi se olakšalo upravljanje vazdušnim prostorom i upravljanje vazdušnim saobraćajem unutar granica zajedničke saobraćajne politike.

Ovom regulativom se posebno utvrđuju pravila za obezbjeđivanje bolje saradnje između civilnih i vojnih subjekata nadležnih za upravljanje vazdušnim saobraćajem koji se odvija u vazdušnom prostoru pod nadležnošću država članica.

Član 2

Značenja izraza

1. Za potrebe ove regulative, primjenjuju se značenja izraza utvrđena u Regulativi (EZ) br. 549/2004.
2. Pored značenja izraza iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se i sljedeći izrazi:
 - (a) "jedinica za upravljanje vazdušnim prostorom (AMC)" je jedinica koja je odgovorna za svakodnevno upravljanje vazdušnim prostorom u nadležnosti jedne ili više država članica;
 - (b) "rezervisani vazdušni prostor" je određeni dio vazdušnog prostora koji je privremeno rezervisan za isključivu ili posebnu upotrebu od strane kategorija korisnika;
 - (c) "ograničenje u vazdušnom prostoru" je određeni dio vazdušnog prostora unutar kojeg se u određenim vremenskim periodima mogu obavljati aktivnosti koje su opasne za let vazduhoplova („opasno područje“); ili vazdušni prostor koji se nalazi iznad kopna ili teritorijalnih voda države unutar kojeg je let vazduhoplova ograničen u skladu sa određenim specificiranim uslovima (ograničeno područje“); ili vazdušni prostor koji se nalazi iznad kopna ili teritorijalnih voda države unutar kojeg je let vazduhoplova zabranjen (zabranjeno područje“);
 - (d) "struktura vazdušnog prostora" je poseban dio vazdušnog prostora projektovan da obezbijedi siguran i optimalan let vazduhoplova;
 - (e) "jedinica za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju" (ATS jedinica) je civilna ili vojna jedinica koja je odgovorna za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju;
 - (f) "civilno-vojna koordinacija" je koordinacija između civilnih i vojnih subjekata ovlašćenih za donošenje odluka i dogovaranje o toku aktivnosti;
 - (g) "vojna jedinica za kontrolu" je svaka stalna ili mobilna vojna jedinica koja upravlja vojnim vazdušnim saobraćajem i/ili obavlja druge aktivnosti koje zbog svoje specifične prirode mogu da zahtijevaju rezervisanje ili ograničenje u vazdušnom prostoru;
 - (h) "prekogrančni vazdušni prostor" je struktura vazdušnog prostora koja se proteže preko nacionalnih granica i/ili granica područja letnih informacija;
 - (i) "namjera leta" je putanja leta i povezani podaci o letu kojima se opisuje planirana trajektorija leta do odredišta, ažurirana u kojem god trenutku,
 - (j) "putanja leta" je putanja vazduhoplova kroz vazduh, definisana u tri dimenzije;
 - (k) "stvarno vrijeme" je realno vrijeme u kojem se proces ili događaj zbiva;
 - (l) "razdvajanje" je razmak između vazduhoplova, nivoa ili staza;
 - (m) "korisnici" su civilni ili vojni vazduhoplovi koji lete u vazduhu, kao i drugi učesnici koji zahtijevaju vazdušni prostor.

Član 3

Načela

Koncept fleksibilna upotreba vazdušnog prostora" zasniva se na sljedećim načelima:

- (a) koordinacija između civilnih i vojnih organa organizuje se na strateškom, predtaktičkom i taktičkom nivou upravljanja vazdušnim prostorom, donošenjem sporazuma i postupaka u svrhu povećanja sigurnosti i kapaciteta vazdušnog prostora i poboljšanja efikasnosti i fleksibilnosti operacija vazduhoplovom;
- (b) uspostavlja se i održava dosljednost između upravljanja vazdušnim prostorom, upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i pružanja usluga u vazdušnom saobraćaju na sva tri nivoa upravljanja vazdušnim prostorom koja su navedena u tački (a) ovog stava, kako bi se, na dobrobit svih korisnika, obezbijedila efikasnost planiranja, dodjele i upotrebe vazdušnog prostora;
- (c) rezervisanje vazdušnog prostora za isključivu ili posebnu upotrebu od strane kategorija korisnika privremene je prirode i primjenjuje se samo tokom ograničenog vremenskog perioda na osnovu stvarne upotrebe, a ukida se čim prestane aktivnost koja je uzrokovala njegovo uspostavljanje;
- (d) države članice razvijaju saradnju u svrhu efikasne i dosljedne primjene koncepta fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora preko nacionalnih granica i/ili granica područja letnih informacija, posvećujući posebnu pažnju prekogrančnim aktivnostima; ova saradnja pokriva sva relevantna pravna, operativna i tehnička pitanja;
- (e) jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju i korisnici upotrebljavaju raspoloživi vazdušni prostor na najbolji način.

Član 4

Strateško upravljanje vazdušnim prostorom (nivo 1)

1. Države članice obavljaju sljedeće zadatke:
 - (a) obezbjeđuju potpunu primjenu koncepta fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora na strateškom, predtaktičkom i taktičkom nivou;
 - (b) redovno pregledaju zahtjeve korisnika;
 - (c) odobravaju djelatnosti koje zahtijevaju rezervisanje ili ograničenje u vazdušnom prostoru;

(d) utvrđuju privremene strukture vazdušnog prostora i postupke kojima se nude višestruke mogućnosti u pogledu rezervisanja vazdušnog prostora i ruta;

(e) utvrđuju kriterijume i postupke za stvaranje i upotrebu prilagodljivih horizontalnih i vertikalnih granica vazdušnog prostora, potrebnih za uvažavanje različitih varijacija putanja leta i kratkoročnih promjena letova;

(f) procjenjuju nacionalne strukture vazdušnog prostora i mrežu ruta sa ciljem planiranja fleksibilnih struktura vazdušnog prostora i postupaka;

(g) definišu posebne uslove prema kojima su za razdvajanje između civilnih i vojnih letova odgovorne jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju ili vojne jedinice za kontrolu;

(h) razvijaju prekograničnu upotrebu vazdušnog prostora sa susjednim državama članicama kada je to potrebno radi saobraćajnih tokova i aktivnosti korisnika;

(i) koordiniraju svoju politiku upravljanja vazdušnim prostorom sa politikom susjednih država članica, da bi zajednički obradili upotrebu vazdušnog prostora preko nacionalnih granica i/ili granica područja letnih informacija,

(j) uspostavljaju strukture vazdušnog prostora i stavljaju ih na raspolaganje korisnicima u uskoj saradnji i koordinaciji sa susjednim državama članicama, u slučajevima kada dotične strukture vazdušnog prostora imaju značajan uticaj na saobraćaj preko nacionalnih granica i/ili granica područja letnih informacija, sa ciljem da se obezbijedi optimalna upotreba vazdušnog prostora za sve korisnike u cijeloj Zajednici;

(k) sa susjednim državama članicama uspostavljaju jedinstveni zajednički skup standarda za razdvajanje civilnih i vojnih letova za prekogranične aktivnosti,

(l) uspostavljaju mehanizam za konsultacije između osoba ili organizacija iz stava 3 ovog člana i svih relevantnih partnera i organizacija kako bi se obezbijedilo da se zahtjevi korisnika adekvatno tretiraju;

(m) procjenjuju i pregledaju postupke u odnosu na vazdušni prostor i efikasnost promjene fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora;

(n) uspostavljaju mehanizme za čuvanje podataka o zahtjevima, dodjelama i stvarnoj upotrebi struktura vazdušnog prostora radi daljih analiza i planiranja.

Uslovi iz tačke (g) ovog stava dokumentuju se i uzimaju u obzir kod procjene sigurnosti iz člana 7 ove regulative.

2. U onim državama članicama, u kojima su i civilni i vojni organi odgovorni za ili uključeni u upravljanje vazdušnim prostorom, zadaci navedeni u stavu 1 ovog člana sprovode se kroz zajednički civilno-vojni postupak.

3. Države članice određuju osobe ili organizacije koje su odgovorne za obavljanje zadataka navedenih u stavu 1 ovog člana i o njima obavještavaju Komisiju. Komisija održava i objavljuje popis svih navedenih osoba ili organizacija radi dalje saradnje između država članica.

Član 5

Predtaktičko upravljanje vazdušnim prostorom (nivo 2)

1. Države članice imenuju ili uspostavljaju jedinicu za upravljanje vazdušnim prostorom za dodjelu vazdušnog prostora u skladu sa uslovima i postupcima utvrđenim u članu 4 stav 1 ove regulative.

U državama članicama, u kojima su i civilni i vojni organi odgovorni za i uključeni u upravljanje vazdušnim prostorom, ova jedinica ima oblik zajedničke civilno-vojne jedinice.

2. Dvije ili više država članica mogu da uspostave zajedničku jedinicu za upravljanje vazdušnim prostorom.

3. Države članice obezbjeđuju uspostavljanje odgovarajućih sistema podrške koji jedinici za upravljanje vazdušnim prostorom omogućavaju upravljanje dodjelom vazdušnog prostora i blagovremeno davanje informacija o raspoloživosti vazdušnog prostora svim zainteresovanim korisnicima, jedinicama za upravljanje vazdušnim prostorom, pružiocima usluga u vazdušnom saobraćaju i svim relevantnim partnerima i organizacijama.

Član 6

Taktičko upravljanje vazdušnim prostorom (nivo 3)

1. Države članice obezbjeđuju uspostavljanje postupaka civilno-vojne koordinacije i sredstava za komunikaciju između odgovarajućih jedinica za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju i vojnih jedinica za kontrolu koji omogućavaju međusobnu razmjenu podataka o vazdušnom prostoru kako bi se u stvarnom vremenu omogućila aktivacija, deaktivacija ili preraspodjela vazdušnog prostora koji je bio dodijeljen na predtaktičkom nivou.

2. Države članice obezbjeđuju da odgovarajuće vojne jedinice za kontrolu i jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju blagovremeno i djelotvorno razmjenjuju informacije o svakoj promjeni planirane aktivacije vazdušnog prostora i da o trenutnom statusu vazdušnog prostora obavještavaju sve korisnike kojih se to tiče.

3. Države članice obezbjeđuju donošenje postupaka koordinacije i uspostavljanje sistema podrške između jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju i vojnih jedinica za kontrolu radi obezbjeđivanja sigurnosti pri upravljanju uzajamnog uticaja između civilnih i vojnih letova.

4. Države članice obezbjeđuju donošenje postupaka koordinacije između civilnih i vojnih jedinica za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, kako bi se omogućilo direktno saopštavanje relevantnih informacija radi rješavanja specifičnih saobraćajnih situacija, kada civilni i vojni kontrolori pružaju usluge u istom vazdušnom prostoru. Ovakve relevantne informacije stavljaju se na raspolaganje, posebno kada je to potrebno iz razloga sigurnosti, civilnim i vojnim kontrolorima, i vojnim jedinicama za kontrolu kroz blagovremenu razmjenu podataka o letu, uključujući položaj i namjenu leta

vazduhoplova.

5. Kada se odvijaju prekogranične aktivnosti, države članice obezbjeđuju dogovor o zajedničkom skupu postupaka za upravljanje specifičnim saobraćajnim situacijama i za poboljšanje upravljanja vazдушnim prostorom u stvarnom vremenu, između civilnih jedinica za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju i vojnih jedinica za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju i/ili vojnih jedinica za kontrolu kojih se te aktivnosti tiču.

Član 7

Procjena sigurnosti

Kako bi održale ili poboljšale postojeće nivoe sigurnosti, države članice obezbjeđuju da se u okviru procesa upravljanja sigurnošću, prije nego što se uvedu bilo kakve promjene u funkcionisanje fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora, izradi procjena sigurnosti, uključujući identifikaciju opasnosti, procjenu rizika i ublažavanje rizika.

Član 8

Izveštavanje

Prilikom godišnjeg izvještavanja o primjeni fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora, kako je navedeno u članu 7 stav 2 Regulative (EZ) br. 551/2004, države članice dostavljaju podatke koji su detaljno navedeni u Prilogu ove regulative.

Član 9

Praćenje usaglašenosti

Države članice prate usaglašenost sa ovom regulativom pomoću kontrola, pregleda i provjera.

Član 10

Stupanje na snagu

Ova regulativa stupa na snagu dvadeseti dan od njenog objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Član 6 se primjenjuje 12 mjeseci nakon dana stupanja ove Regulative na snagu.

Ova regulativa obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 23. decembra 2005. godine

Za Komisiju
Žak BARO
Potpredsjednik

PRILOG

POPIS PODATAKA POTREBNIH ZA GODIŠNJE IZVJEŠTAVANJE O PRIMJENI FLEKSIBILNE UPOTREBE VAZDUŠNOG PROSTORA

- Opšti opis nacionalne organizacije i odgovornosti za koncept fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora na nivou 1, nivou 2 i nivou 3.
- Ocjena funkcionisanja sporazuma, postupaka i sistema podrške uspostavljenih na strateškom, predtaktičkom i taktičkom nivou upravljanja vazдушnim prostorom. Ova ocjena se obavlja u odnosu na sigurnost, kapacitet vazdušnog prostora, efikasnost i fleksibilnost operacija vazduhoplova svih korisnika.
- Problemi prilikom implementacije ove regulative, preduzete mjere i potreba za promjenama.
- Rezultati nacionalnih kontrola, pregleda i provjera.
- Saradnja između država članica u pogledu upravljanja vazдушnim prostorom, a posebno u pogledu kreiranja i upravljanja prekograničnim vazдушnim prostorom i prekograničnim aktivnostima.